

Sågens station – Sg/Sån och banvaktstuga nr 708BoF

DALARNA

Den 11 mars 1887 fastställdes att en järnväg skulle byggas. Det behövdes pengar till järnvägsbygget men Äppelbo socken vägrade att köpa aktier i järnvägsbolaget med mindre än att de fick en station inom sockengränsen. Då tycktes det enda lämpliga stället vara där de fem socknarna möttes. Det var Äppelbo, Järna och Nås socknar som nu ligger i Vansbro kommun, Rämmens socken i Filipstads kommun samt Säfsnäs socken som nu ingår i Ludvika kommun. När järnvägen kom till Slagforsheden så fanns här endast en barack som var byggd 1888. Järnvägsstyrelsen tyckte att Slagforsheden var ett för långt namn varför det i stället blev Sågen. Detta efter den lilla sågen vid Sågtorpet, Saha på finska

I närheten av Sågen 1969. Se vilken ogräsfri banvall. Foto: Hans Keller

Under lång tid var det vanligt med blanktrådsledningar för telegraf och telefon längs järnvägarna. Se stolparna till höger på bilden

Järnvägens egna telelinjer har i alla tider skötts av järnvägarna själva fram till dess man började slopa dessa och alltmer och mer enbart använda televerkets linjer för alla typer av telefoni vid stationer och Bv-stugor.

Tidigt satte telegrafverket sina trådar/linjer längs järnvägsspåren. Om inte annat så förenklade det när man bara behövde förhandla med en fastighetsägare. Det var i huvudsak Televerkets ledningar (vita isolatorer) i stolparna, underst kunde det finnas några trådar med svarta isolatorer. Dessa trådar tillhörde bantelefonsystemet. Dessa ledningar satt relativt lågt,

Sågens, bv – stuga nr 708BF

Kristinehamn 118,767

N 60° 15' 39.887", E 14° 8' 3.019"

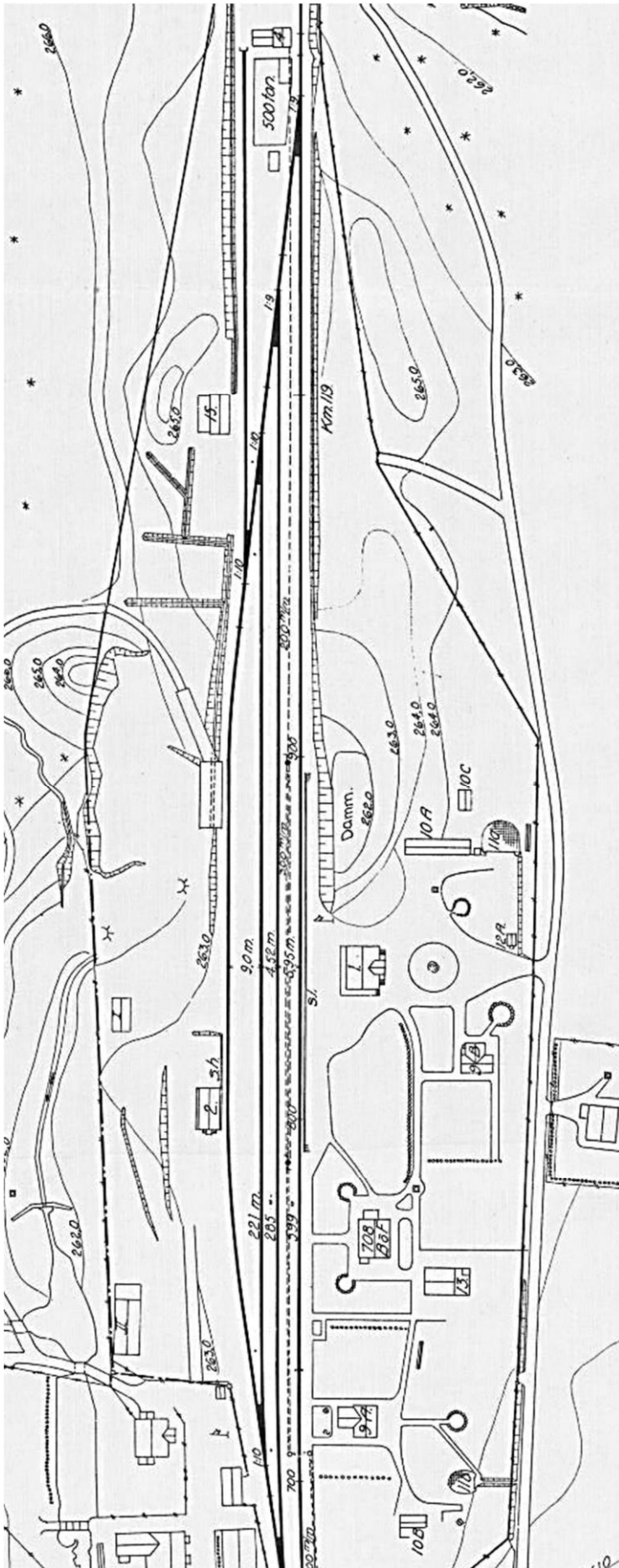
Byggd 1922, ombyggd 1960. Såld 1972

Sågens banvaktstuga nr 708BF, 2019. Foto: Siv Norling

Huset inrymde bostad för banmästare och banförman samt en banmästarexpedition.

Reproducerad 1931

- 1 Stationshus
- 2 Godsmagasin
- 4 Vattentorn
- 9A, B Bostadshus
- 10A, B, C Uthus till bostadshus
- 11A Källare
- 12A Brandbod
- 13 Uthus för banvaksstuga
- 15 Förrådshus

- I Uthus till stk Grandén, Sågen
- II Uthus till handl. O K Olson, Sågen

Banvaksstuga nr

708BoF

9A Pumparbostaden

Sågen, stn, - Sg/Sån

Avstånd Kristinehamn 119 km- Mora 103 km mellan Långmarken och Brindsjön, Äppelbo socken, Vansbro kommun. Möh 264. Sign Sån. Tabell 38.

Öppnades 1890-11-01, nedlagd persontrafik 1969-09-01, I lp 1971 nedlagt godstrafik 1974-06-17

Byggd 1890, ombyggd 1945, såld 1976

Frimärke Sågen

Post 1897 – 1954 Post 1889-12-01—1969-08-31,
Vansbro Postombud 3 1969-09-01-1978-09-30 och härefter Lantbrevbärare

I Sveriges Järnvägsstationer 1926 kan man läsa:

”SÅGEN (Äppelbo kommun, Kopparbergs län). SJ II d 18 ts 409 km från Stockholm över Kristinehamn och Laxå. Klass 6. Dyrort C. Uppbörd ca 6 000 kronor. Stationsföreståndare A Hellstrand, f 27 april 1865. Övriga tjänstemän: 1 stationskarl. Poststation är förenad med järnvägsstationen.

Skogstrakt med ca 1 600 inv. i kommunen. Skjuts- och bilstation, telefonstation och handlande. Avstånd till Äppelbo kyrka 5 mil, till Tyngsjö kapell 2 mil. Brevpostturer: Tyngsjö 22 km och Närsen 23 km 3 ggr samt Krokatorp 14 km 2 ggr i veckan”

Stationsföreståndare enligt <http://stiglundin.se>

År	Namn	Född	Tidigare	Senare	Död
1890-1903	Sven Johan Swensson	1859	Från Borås		
1903-1919	Emil Olsson	1868	Stf Vakern 1895	Stf Långban 1919	
1919-1922	Algot Jonsson	1871	Från Degerfors	Stf Porla 1922	
1923-1926>	August Hellstrand	1865	Stf Skee 1913		1931
1927-1934	Emil Eriksson	1870			
1934-1938	Erik Grandin	1873		Pension 1938	
1939-1941>	Hjalmar Sjöholm	1899		Stf Gammalkroppa 1941	
-1942>	Birger Karlsson	1899			
1943-1945>	Gustaf Kauppi	1897			1970
1947-1957	Hjalmar Sjöholm	1899	Stf Gammalkroppa 1941	Stf Lesjöfors 1957	
1958-1959	C E H Wallin	1909			
1960-	J B Sabel	1903			

Bild 135 - Ställverk i Sågen. Liknande det som fanns i Vakern. Foto: Nils Erik Jansson

Bild 136 - Sågens station med banvaktsstugan 708BF i bakgrunden, ~1920-30. Foto:
Anders Eriksson/Järnvägsmuseet JvmKBEB04178:

En poststation öppnades 1 december 1889 och man började bygga ett litet stationshus och en banmästarbostad. När stationshuset var uppfört flyttade posten in med sin verksamhet.

Samtidigt inrättades en postlinje mellan Sågen och Tyngsjö

Sågen 1969 med 4 spår. Två vattenkastare mellan spår 1 och 2. Plattformskant av slaggsten. OBS spår 4 har klotsning, 1969. Foto och information: Hans Keller

I Dalpilen 1893-02-17 stod följande att läsa:

Sågens järnvägsstation nedbrunnen. Stationshuset vid Sågen å Mora—Venerns järnväg nedbrann fullständigt i söndags afton. Huset och personalens tillhörigheter voro brandförsäkrade.

Elden började vid 8-tiden på kvällen, och kl. 10 var stationshuset jämnadt med marken. Kassan räddades, och inga människor kommo till skada, men af inventarierna blef intet bergadt.

Elden lär ha utbrutit i bagagerummet i omedelbar närhet af expeditjonsrummet, dit elden med stor häftighet genast spred sig, så att endast några värdesaker kunde räddas. Stationsinspektorens barn måste man svepa in i täcken och kasta ut genom fönstret. Släckningen, som äfven med tillgång på vatten, som nu saknades, tordo varit förgäfvat, blef nu omöjlig, och snart låg allt brännbart i aska.

Bild 138 - Dalpilen 1893-02-17

Sågen blev med tiden ett riktigt stations-samhälle med två affärer, manufakturbutik, postorderföretaget Motorfirman Ivan Höök, med devisen ”Är det något som felar, så har vi alla delar”, två taxistationer, bärkokeri och snickerifabrik som tillverkade skåp och liknande. (Min farfar var delägare i denna men den brann ner i slutet av 1940-talet.).

Säkert många som kommer ihåg Ivan Hööks katalog

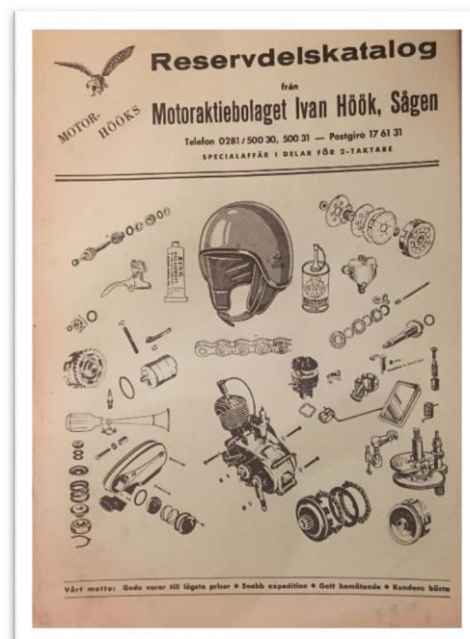

Bild 139 - Ivan Hööks katalog. Foto: okänd

Förutom skogsprodukter så skickades stora mängder lingon ut från Sågen: Mest känd var nog stinsen Svenssons företag med namnet AB Lingon. Självaste kung Oscar var aktieägare. Svensson startade

AB och folk övertalades att köpa aktier. 1903 var aktiekapitalet 1,8 milj. 1905 gick det som bäst men 1908 var konkursen ett faktum och Svensson hamnade i Härlanda-fängelset. OK Olsén övertog lingonaffärerna. Människorna i bygden plockade bär i stora mängder. Första året skickade han en halv vagnslast, 2 500 kg, och hans lingonsändningar ökade undan för undan. I området fanns fem s.k. ”bärkungar”, som köpte upp och sålde bär. Under storhetstiden kunde det gå fem-sex godsfinckor varje dag med blåbär och lingon från Sågen under bärtiden. En del exporterades till Tyskland. Enligt en artikel i Dalpilen 1925 var priset för blåbär 35-40 och ända upp till 50 öre per kilo. Dessutom skickades massor av 25 kilos lådor som ilgods. För att klara lastning och övrig hantering av bären, tilldelades stationen en extra man under bärtiden. Trots detta blev persontågen ofta försenade en kvart p.g.a. alla bäråldor. Det var mellan 100 och 200 lådor varje dag som skulle lastas i resgodsvagnen. På senare tid så var Axel Karlsson på Hästkullen och diversehandlare Axel Berglund ”lingonkungar”,

Träkolsugnar byggdes av Hakonhandelsmannen, när andra världskriget började. Han tillverkade gengaskol. Det fanns även en barnmorska att tillgå i Sågen

Under 40-talet hade Sågen 60 invånare.

Nedan några bilder från Axel Berglunds lingonhandel.

Ilgodsetikett

Etikett för syltburkar

Bilder från Anders Berglund vars farfar Axel Berglund sedemera hade denna lingonhandel.

Aktiebrev. Foto: Anders Berglund

Bärlådor vid Sågens station. Foto: Anders Berglund

Sågens station, 1969. Foto: okänd/Järnvägsmuseet JvmKBAA06524:

Sågen var en så kallad vedgivningsstation. Sune Nyhlen berättar följande: ”Tågen skulle vid ingång resp. avgång stanna för vedtagning. Detta gällde godståg av typ E. Vedtagning har skett norr om stationen och förmodligen utanför yttersta växeln. Avgående tåg norrut skulle stanna där efter avgångssignal och sedan fortsätta.”

Under världskriget eldades alltså ångloken med ved. Man utförde en viss ombyggnad av ångpannornas eldstadsvalv och åtgärder för skorstenen för att förhindra att gnistor flög ut. Verkningsgraden blev betydligt sämre än med stenkolseldning och tågen blev ofta stående i uppførsbackarna för att återhämta ångtrycket innan de kunde fortsätta. Förutom förare och eldare tillkom en person – vedlämparen. Detta var en krigstidsföreteelse och omedelbart efter kriget återställdes alla ånglok till koleldning.

Sågens station, 2019. Foto: Siv Norling

Sågens Pumparbostad (9A). Foto: Jöran Johansson.

Den här stugan liknar en banvaktstuga och många har tagit den för en sådan. Men den har i stället varit pumparbostad

På bangården fanns även ett fristående vattentorn med tankrymd 23 m³, ”vattenhäst” och ett kolupplag på 340 ton tillhörande trafik-avdelningen. Tyvärr är detta sedan länge rivet. Se nedanstående foto på bron över Svartälven.

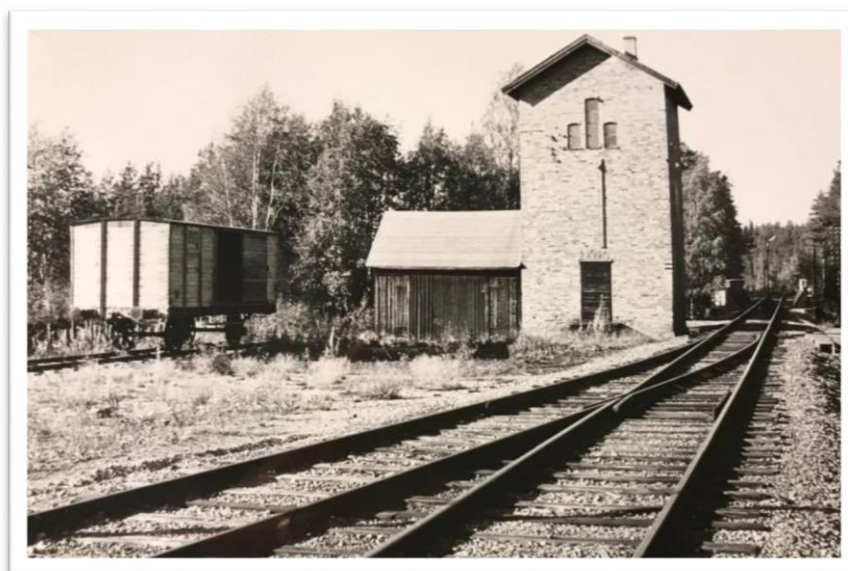
I Sågen finns idag ett geologiskt museum, med en samling av ca 2 500 mineraler, fossiler och bergarter, samt ett Teknikmuseum som är väl värda att se på. Har man turen att få Lennart Larsson som guide på tekniken kan man beskåda hans hemmabyggda flygplan F-AHLE tillsammans med bl a Brindåstraktorn.

Station Sågen har idag dressincykling och vildmarksliv <http://stationsagen.com/>

Balkbron över Svartälven i Sågen och Vattentornet. (se även foto på bron nedan), 1969.

Foto: Staffan Mörling/Järnvägsmuseet JvmKDAF01376

Sågens vattentorn 31 aug 1969. Foto: Hans Keller

Hans Keller berättar följande om sin bild: Norra infarten med vattentornet som levererade vatten till vattenkastarna på bangården. Man kan se vattenlinjalen på tornets vägg och längre bort syns den tvåvingade infartssignalen.

Till vänster står tjänstevagnen SJ 2D 6Ts 620 54 Sågen. Vagnen hade en intressant historia. Levererad av Rössels Vagnfabrik i Arlöf 1900 till BAJ som G284. Övertagen av SJ 1941 och reviderad och ommärkt till SJ tjuv 280 vid hvst Bollnäs i maj 1941. Ytterligare en sista revision gjordes i Bollnäs 1946-05-26. Th blanktrådslinjen med 30 talet trådar